

Öğretmen Adaylarının Okul Kavramına İlişkin Algıları

Ahmet NALÇACI¹, Fatih BEKTAŞ²

ÖZ

Bu araştırmada, öğretmen adaylarının okul kavramına ilişkin sahip oldukları metaforları ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2010-2011 öğretim yılında Atatürk Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümünde öğrenim gören 664 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Verilerin analizinde frekans, yüzde hesaplamaları ve nitel yöntemler arasında yer alan içerik analizi çözümleme tekniği kullanılmıştır. Katılımcılar “okul... gibidir, çünkü...” ifadesi aracılığıyla toplam 83 metafor üretmişlerdir. Bu metaforlar ortak özellikleri dikkate alınarak on bir farklı kategori altında toplanmıştır. Elde edilen bulgular katılımcılar tarafından üretilen ve ilk beş sırada yer alan metaforlar; aile, hayat, hapisane, fabrika ve toplum olduğu saptanmıştır.

Anahtar sözcükler: Metafor, okul, öğretmen adayı

Teacher Candidates' Perceptions Regarding the Concept of School

ABSTRACT

This study aims to find out teacher candidates' metaphors regarding concept of 'school'. The study group of the research is composed of 664 teacher candidates who study in the Department of Elementary Education at Faculty of Education, Atatürk University in 2010-2011 academic year. Content analysis method, which is among frequency, percentage calculations and qualitative methods, has been used in analyzing the data. Participants have developed a total of 83 metaphors via the expression “*school is like..., because...*”. These metaphors have been classified under eleven different categories by taking their common traits into account. In view of the obtained data, it has been observed that the first five metaphors developed by the participants are *family, life, prison, factory* and *society*.

Keywords: Metaphor, school, teacher candidates

GİRİŞ

Öğrenme, bireyin yaşam süresi içinde her zaman ve mekanda var olan bir olgudur, bir süreçtir. Ancak bu öğrenmenin gelişi güzellikten kurtularak bir sisteme bağlaması gerekmektedir. Gerek bireye istenen şeyleri öğretme girişimleri, gerek bir ekonomi sağlama gayesiyle eğitim ve öğretimin planlı

---

¹ Yrd. Doç. Dr. Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Sınıf Öğretmenliği ABD, Erzurum nalcaci@atauni.edu.tr

² Araş. Gör. Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Sınıf Öğretmenliği ABD, Erzurum fatihbektas@atauni.edu.tr

olması istenmiştir. Bu planlı öğrenme olayını gerçekleştirmek üzere, okul adı verilen kurumlar oluşturulmuştur (Balcı, 2007).

Okul, insanları sosyal hayattaki çeşitli rollere hazırlayan bir yer olarak görülür. Aslında geniş toplumda oluşan rol dağılımı, okulda da vardır. Okul denilen yer kimilerine göre bir örgüt, kimilerine göre bir işletme, kimilerine göre bir aile, kimilerine göre de bir insan topluluğu olarak tanımlanabilir. Burada sonuncusu temel alındığında okul, her şeyden önce bir insan grubudur (Şişman, 2007).

Yarının toplumu bilgi çağı insanlarından meydana gelecek ve bilgi toplumu olacaktır. Bundan dolayı bu süreçte eğitim olgusuna her zamankinden daha fazla değer verilmesi gerekecektir. Eğitim sürecinin odağında her zaman olduğu gibi, yarın da okul olacağı görülmektedir. Öyleyse, yarının okullarının bilgi çağı insanını yetiştirecek nitelikte olması gerekmektedir (Ada ve Küçükali, 2009).

Eğitim, günümüzün en yaygın toplumsal kurumlarından birisi olan okullarda verilmektedir. Okullar öğretme ve öğrenmeye adanmış hizmet örgütleridir. Okulun nihai amacı öğrenci öğrenmesidir. Aslında, okulun varlığı bu hizmet üzerine kurgulanmıştır (Balay, 2008; Hoy & Miskel, 2010). Okulu sadece bir takım girdileri kullanarak üretim gerçekleştiren bir örgüt olarak görmek, eğitimin ve okulun doğasına pek uygun değildir. Okul her şeyden önce sosyal bir sistem, bir insan topluluğu ve bir yaşama alanıdır. Okulu ve okulda insan davranışını sadece nesnel açıdan ele almak, okulun ve insanın öznel yanlarını göz ardı etmek, okulu ve onun içinde olup bitenleri anlamak ve açıklamak için yeterli değildir (Şişman ve Taşdemir, 2008).

Geleneksel anlamda okul, gencin yetişkin olarak oynayacağı rolü kabullenmesinde, genci meşgul etmede, iş alanına girmesine hazırlamada, toplumun sosyal ve kültürel değerlerinin kazandırılmasında, toplumsallaşmada, geleneklerde, inançlarda, toplumda yaşamak için gereken yetenekleri geliştirmede ve genci gerekli konumlara getirmede, onu çeşitli iş kollarında mesleğe yönlendirmede bir araç olarak görülmüştür. Bilgi toplumunda ise bu süreci belli bir zaman ve süre ile sınırlandırmak mümkün değildir (Özdemir, 2000).

Bir eğitim-öğretim kurumu olarak okulun fonksiyonlarında geçmişten günümüze gelinceye kadar önemli değişiklikler meydana gelmiştir (Töremen, 2001). Bugünün okulları, kapsamlı ve karmaşık programları, çok daha fazla özel yetenekler ve bu yetenekleri istenilen zaman ve yerde hazır bulunduran bir örgüt gerektirmektedir (Aydın, 2005).

Okulun zaman içerisinde değişen ve gelişen rol ve sorumlulukları onun varlığına yönelik bakış açılarını da etkilemiştir (Balcı, 2007; Illich, 2005; Şişman, 2002a). Buna bağlı olarak okulun hitap ettiği yakın ve uzak çevrede yer alan, öğretmen, öğrenci, veli, yönetici vb. algılarında da bir takım değişikliklere yol açtığı söylenebilir. Olayların oluşumu ve işleyişi hakkında düşüncelerimizi

yapılandıran, yönlendiren ve kontrol eden en güçlü zihinsel araçlardan biri olarak ifade edilen metaforların bu durumu açıklamada etkili olduğu kabul edilmektedir (Saban vd., 2006).

Yunanca bir kelime olan metafor değiştirmek anlamına gelen meta ve taşımak anlamına gelen pherein sözcüklerinden meydana gelmektedir (Levine, 2005). Metafor sözü edilen kavramın kendisi olarak değil, kavrama dair bir çağrışım, bir sembol olarak düşünülmelidir (Yob, 2003). Çünkü metaforlar bireyin elde ettiği bilgiler arasındaki benzerliklerin bir ifadesidir (Senemoğlu, 2007). Metaforlar sezgilerin ve duyguların gelişimine yardımcı olmaktadır. Bunların yanında metaforlar bilimsel araştırma sürecinde de önemli bir veri toplama tekniği olarak ta kullanılmaktadır (Taşdemir ve Taşdemir, 2011a).

Literatürde öğrenme, öğretme, öğretmen, öğrenci, yönetici, müfettiş, okul gibi kavramlara ilişkin metaforların incelendiği görülmektedir (Baker, 1991; Balcı, 1999; Cerit, 2008; Inbar, 1996; Martinez, Saulea ve Huber, 2001; Saban, 2004; Taşdemir ve Taşdemir, 2011b). Aydoğdu (2008), ilköğretim okullarındaki öğrenci ve öğretmen algılarına dayalı olarak incelediği okul kavramına ilişkin metaforlar arasında dikkat çekici sonuçlar elde etmiştir. Bu metaforlardan bazıları aile, bilgisayar, akvaryum, ana kucak, cehennem, sirk, fabrika, hipodrom ve kalp'tir. Katılımcılardan özellikle öğretmenlerin öğrencilere göre daha olumsuz algıya sahip oldukları, ayrıca okulun aşırı disiplinli bir yer olarak algılandığı saptanmıştır. Cerit (2006) tarafından öğretmen, öğrenci ve yöneticilerin algıları doğrultusunda incelenen okul kavramına ilişkin metaforların ise büyüme ve gelişme yeri, bilgi ve aydınlanma yeri, aile ve takım olduğu sonuçları elde edilmiştir. Okula yönelik karmaşa ortamı, hapisane ve fabrika metaforları ise hiçbir katılımcı tarafından kabul görmemiştir.

Öğretmen adaylarının pek çok boyutu üzerine özellikle nicel araştırmaların sıklıkla yapılıyor olmasına karşın nitel araştırma türündeki çalışmalara da önemle ihtiyaç duyulmaktadır (Başkonuş, Akdal ve Taşdemir, 2011). Geleceğin öğretmenleri olarak öğretmen adaylarının görev yerleri olan okullara ilişkin algılarının neler olduğunun, bilinmesi onların çalışma alanlarına yönelik görüşlerine ilişkin önemli bilgiler verecektir.. Bu bağlamda metafor ve kavramlaştırmalar bu amaçla kullanılabilir. Metafor örgütü anlamaya, özelliklerin bilinen bağlamdan bilinmeyenlere transferine yardımcı olur. Metafor karmaşıklığı, soyutu, yeni görüş açısından görmeye imkan sağlar. Kavramlaştırmalar, mantiki ya da kuramsal çerçeveler, modeller, kafamızdaki karmaşık fenomenin kısaltılmış resimleridir (Balcı, 1992). Bu çalışmada da öğretmen adaylarının algılarına dayalı olarak okul kavramına ilişkin metaforların belirlenmesi ve elde edilen metaforların okul kavramı ile ilgili olduğu düşünülen kategorilerin oluşturulması amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Öğretmen adaylarının okul kavramına ilişkin sahip oldukları algıları, metaforlar aracılığıyla belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik (olgubilim) desen kullanılmıştır. (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Çalışma Grubu

Bu araştırma, 2010-2011 akademik yılında Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümündeki beş farklı program türünde (Okul öncesi, Fen Bilgisi, İlköğretim Matematik, Sosyal Bilgiler ve Sınıf Öğretmenliği) öğrenim gören toplam 700 öğretmen adayının katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Bu katılımcılardan 46 tanesi boş veya geçersiz metafor ürettiklerinden çalışma grubundan çıkarılmışlardır. Öğretmen adaylarının demografik özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. *Örnekleme Grubunun Demografik Bilgilerine Ait Frekans ve Yüzde Dağılımları*

Seçenekler		1	2	3	4	5	Toplam
Cinsiyet	n	Erkek 288	Kadın 376	-	-	-	664
	%	43.37	56.63				100
Sınıf	n	1.Sınıf 187	2.Sınıf 168	3.Sınıf 147	4.Sınıf 162	-	664
	%	28.16	25.30	22.14	24.40		100
Ana Bilim Dalı	n	S.Ö. 166	O.Ö. 77	F.B. 123	M.Ö. 138	S.B. 160	664
	%	25.00	11.60	18.52	20.78	24.10	100

Verilerin Toplanması

Öğretmen adaylarının okul kavramına ilişkin sahip oldukları algıları ortaya çıkarmak için “Okul...gibidir, çünkü...” ifadesinin yazılı olduğu formu doldurmaları istenmiştir. Ayrıca öğretmen adaylarından kendilerine verilen 30 dakikalık süre içerisinde okul kavramına yönelik sadece tek bir metafor üzerinde yoğunlaşmaları ve neden bu metaforu tercih ettiklerini açıklamaları istenmiştir.

Verilerin Analizi

Öğretmen adaylarından elde edilen verilerin analizi sırasıyla adlandırma ve eleme, metaforları derleme, kategori geliştirme, geçerlik ve güvenilirliğin sağlanması ve frekansların hesaplanması aşamalarından oluşmaktadır (Çelikten, 2006; Aydoğdu, 2008; Saban, 2009; Taşdemir ve Taşdemir, 2011b). Ayrıca verilerin analizinde kolaylık sağlaması açısından üretilen metaforların aitik bilgileri kodlanmıştır. Bu doğrultuda Okul öncesi (OÖ), Fen Bilgisi (FB), İlköğretim Matematik (MÖ), Sosyal Bilgiler (SB) ve Sınıf Öğretmenliği (SÖ); Erkek (E), Bayan (B) ve Birinci sınıf (1), İkinci sınıf (2), Üçüncü sınıf (3) ve Dördüncü sınıf (4) olarak kodlanmıştır. Örneğin herhangi bir metafor sınıf

öğretmenliği üçüncü sınıfta öğrenim gören bayan öğretmen adayı tarafından üretilmiş ise B/SÖ/3 olarak ifade edilmektedir.

Araştırmamanın geçerlik ve güvenilirliğin belirlenmesinde uzman görüşlerinden yararlanılmıştır. Elde edilen metaforların belirlenen kategorilere uygun olup olmadığı tartışılmıştır. Bu işlem sonucunda araştırmacılar ve uzmanlar arasındaki görüş birliği ve ayrılıkları dikkate alınarak Miles ve Huberman'ın (1994) formülü aracılığıyla güvenilirlik 0.91 olarak hesaplanmıştır.

Metafor ve kategorilere ilişkin frekans ve yüzde hesaplamalarında SPSS (11.5) paket programından yararlanılmıştır.

BULGULAR

Öğretmen adaylarının algılarına dayalı olarak okul kavramına ilişkin toplam 83 adet metafor saptanmıştır. Üretilen metaforların 53'ü Sınıf Öğretmenliği, 32'si Okul Öncesi, 31'i Fen Bilgisi, 45'i İlköğretim Matematik, 41'i de Sosyal Bilgiler öğretmen adayları tarafından üretilmiştir.

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu tarafından geliştirilen ilk beş metafor incelendiğinde sırasıyla; Aile/Ev/Yuva %28.16 (187), Hayat %14.31 (95), Hapishane %4.67 (319), Fabrika %4.37 (29), Toplum %2.71 (18)'dur. Araştırmada elde edilen metaforlardan 26 tanesi ise sadece bir katılımcı tarafından üretilmiştir. Öğretmen adayları tarafından üretilen metaforların frekans ve yüzde dağılımlarına ait bilgiler Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Öğretmen Adaylarının Okul Kavramına İlişkin Ürettikleri Metaforların Frekans ve Yüzde Dağılımları

Metafor Adı	f	%	Metafor Adı	f	%
Acı biber	1	0,15	İddia bayisi	1	0,15
Ağaç	7	1,05	İhtiyaç	1	0,15
Ahır	1	0,15	İlk adım	6	0,90
Aile/Ev/Yuva	188	28,31	İnşaat	1	0,15
Akvaryum	1	0,15	İstanbul	1	0,15
Alışveriş merkezi	1	0,15	İstasyon	5	0,75
Ana kucacı	8	1,20	Kaban	3	0,45
Anahtar	1	0,15	Kabus	3	0,45
Araç	5	0,75	Kalıp	1	0,15
Arkadaş	4	0,60	Kapı	2	0,30
Asansör	1	0,15	Keşif	3	0,45
Askeri birlik	1	0,15	Kitap	8	1,20
Ayna	2	0,30	Koridor	1	0,15
Bahçe	11	1,66	Köprü	1	0,15
Banka	1	0,15	Kumbara	2	0,30
Beyin	15	2,26	Laboratuar	9	1,36

Cehennem	5	0,75	Marangoz	3	0,45
Cennet	5	0,75	Medeniyet	2	0,30
Çikolata	1	0,15	Merdiven	2	0,30
Çin Seddi	1	0,15	Mutfak	2	0,30
Çocuk	1	0,15	Organ	1	0,15
Çöl	4	0,60	Otel	2	0,30
Deniz	4	0,60	Oyun bahçesi	7	1,05
Devlet	4	0,60	Rehber	3	0,45
Diktatörlük	1	0,15	Saat	2	0,30
Disiplin	5	0,75	Sevda	1	0,15
Dünya	17	2,56	Seyahat	1	0,15
Ekmek teknesi	2	0,30	Sınav	3	0,45
Engelli koşu	1	0,15	Sinema	3	0,45
Fabrika	29	4,37	Sistem	1	0,15
Fidan	4	0,60	Süt anne	1	0,15
Gelecek	17	2,56	Şırınga	1	0,15
Gökkuşağı	11	1,66	Tarla	10	1,51
Gökyüzü	7	1,05	Tımarhane	3	0,45
Güneş	17	2,56	Tiyatro	3	0,45
Hapishane	31	4,67	Tohum	2	0,30
Hastane	3	0,45	Toplama Kampı	6	0,90
Hayat	95	14,31	Toplum	18	2,71
Hazine	3	0,45	Vatan	2	0,30
Hırdavat	3	0,45	Yarışma Programı	3	0,45
Hipodrom	2	0,30	Zımpara	1	0,15
Irmak	12	1,81	-	-	-

Öğretmen adayları tarafından üretilen 83 adet metafor toplam 11 kategori altında toplanmıştır. Bu kategorilerden güven verici bir ortam olarak okul kategorisi %32.98 (219) ile en yüksek, vazgeçilmez bir ortam olarak okul ise %0.60 (4) ile en az metafora sahiptir. Öğretmen adayları tarafından üretilen meteforların ait oldukları kategoriler Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Öğretmen Adayları Tarafından Üretilen Meteforların Ait Oldukları Kategoriler

Kategoriler	Metaforlar	f	%
Vazgeçilmez	İhtiyaç, Denklem Sistemi, Organ, Sevda	4	0,60
Olumsuz	Acı Biber, Ahır, Cehennem, Toplama Kampı, Çöl, Hapishane, Hırdavat, Kabus, Tımarhane	57	8,58
Yönlendirici	Araç, Ayna, İstasyon, Kapı, Koridor, Köprü, Rehber	22	3,31
Sosyal Ortam	Dünya, Hayat, İstanbul, Otel, Toplum, Gökkuşağı	144	21,69
Yarış	Engelli Koşu, Hipodrom, İddia Bayisi,	7	1,05

Yarışma Programı			
Eğlendirici	Çikolata, Deniz, Oyun Bahçesi, Seyahat, Sinema, Tiyatro	19	2,86
Biçimlendirici	Fabrika, İnşaat, Marangoz, Mutfak, Zımpara, Sınav	36	5,42
Gelişme	Asansör, Çocuk, Bahçe, Gökyüzü, Fidan, Gelecek, İlk Adım, Kumbara, Medeniyet, Merdiven, Tarla, Tohum	65	9,79
Otorite	Askeri Birlik, Çin Seddi, Devlet, Diktatörlük, Disiplin, Kalıp	13	1,96
Güven Verici	Aile/Ev/Yuva, Akvaryum, Ana Kucağı, Anahtar, Arkadaş, Cennet, Ekmek Teknesi, Hastane, Hazine, Kaban, Vatan	221	32,98
Bilgi Sağlayıcı	Ağaç, Alışveriş Merkezi, Banka, Beyin, Güneş, Irmak, Keşif, Kitap, Laboratuvar, Saat, Süt Anne, Şırınga	76	11,45

Okul Kavramına İlişkin Kategorilere Ait Bulgular

Vazgeçilmez Bir Ortam Olarak Okul

Okulu vazgeçilmez bir ortam olarak algılayan dört (4) öğretmen adayı ihtiyaç, sistem, organ ve sevda metaforlarını üretmişlerdir. Her metafor bir öğretmen adayı tarafından üretilmiştir. Öğretmen adaylarının bu metaforları kullanmalarının gerekçeleri aşağıdaki gibidir.

İhtiyaç: "...insanın insanca yaşaması için yememiz içmemiz kadar hayatı bir fonksiyondur" [B/SB/3].

Sistem: "insanın hayatından hiçbir zaman çıkarmayacağı çıkarmaya kalktığı zaman tüm yaşamının bozulacağı bir sistemdir..." [E/M/3].

Organ: "insan vücudundaki herhangi bir organ olmadan nasıl eksik kalırsa... okulsuz bir toplumda eksik kalır" [E/SB/2].

Olumsuz Bir Ortam Olarak Okul

Acı Biber, Ahır, Cehennem, Toplama Kampı, Çöl, Hapishane, Hırdavat, Kabus, Timarhane metaforlarının yer aldığı olumsuz bir ortam olarak okul kategorisi 57 öğretmen adayı tarafından kullanılmıştır. Bu metaforlardan hapishane metaforu 31 öğretmen adayı tarafından en fazla üretilen metafordur. Öğretmen adaylarının bu metaforları kullanmalarının gerekçeleri aşağıdaki gibidir.

Çöl: "çölde neye elini atsan eline batan dikenli bitkilere rastlarsın ne su ne de dinleneceğin bir gölgelik vardır ama buna rağmen yaşamaya devam edersin" [B/S/1].

Hapishane: “hocalar gardiyan öğrenciler ise mahkumlardır. Gardiyanların mahkumlardan istedikleri şeylerin eğitim adı altında istendiği yerlerdir” [E/FB/2].

Hapishane: “geçirmen gereken sürenin başkaları tarafından belirlendiği sert sıralarda geçireceğin uzun yılların olduğu yerdir” [B/OÖ/1].

Hırdavat: “işe yarayıp yaramayacağı belli olmayan eşyaların toplandığı yerdir” [E/SB/4].

Kabus: “günün ortasında bile soğuk terlerle insanların kendilerine geldikleri bir yerdir” [B/OÖ/3].

Toplama kampı: “Öğrencilerin zorla getirildikleri tamamen mecbur oldukları için kaldıkları bir yerdir” [E/SB/4].

Timarhane: “anlamsız dedikodular özellikle bayan öğretmenler arasındaki çekişme curcuna öğrencilerin çılgın davranışları...” [B/SÖ/3].

Yönlendirici Bir Ortam Olarak Okul

Okulu yönlendirici bir ortam olarak algılayan 22 öğretmen adayı Araç, Ayna, İstasyon, Kapı, Koridor, Köprü ve Rehber metaforlarını üretmişlerdir. Öğretmen adaylarının bu metaforları kullanmalarının gerekçeleri aşağıdaki gibidir.

Araç: “araca binersen nereye gitmek istersen seni oraya götürür... Amacına ulaşmak için kullandığın bir araçtır” [E/SB/1].

İstasyon: “gitmek istediğin noktaya en kolay yoldan ulaşabilmen için istasyona girerek görevlilerin açtığı yolda ilerlersin” [E/MÖ/4].

Koridor: “ana odalara ulaşmak için geçilmesi ve mutlaka bilinmesi gerekir” [E/SÖ/2].

Köprü: “insanın bir sonraki hedefine ulaşması için ayaklarına serilen bir köprüdür” [B/SB/2].

Rehber: “bazen yolumuzu kaybederiz farklı yollara sapabiliriz okul bize yol gösteren gitmek istediğimiz yere sağ salim ulaşmamızı sağlar” [E/SÖ/3].

Sosyal Ortam/Yaşama Alanı Olarak Okul

Öğretmen adayları okulu sosyal ortam/yaşama alanı olarak ürettikleri metaforlar Dünya Hayat, İstanbul, Otel, Toplum ve Gökkuşağıdır. Hayat metaforu 95 katılımcı tarafından en fazla üretilen metafordur. İstanbul metaforunu sadece bir katılımcı kullanmıştır Öğretmen adaylarının bu metaforları kullanmalarının gerekçeleri aşağıdaki gibidir.

Dünya: “içerisinde bütün insan karakterleri bulunur. Farklı karakterlere rağmen ortak bir heyecan uyandırır” [B/SÖ/1].

Hayat: “okul insanların bir arada bulunduğu birbirleriyle iletişim kurduğu yeni şeyler öğrendiği bir kurumdur” [E/MÖ/1].

Hayat: “insanların ailelerinden sonra dış hayatı çevreyi tanıdığı yerdir” [E/SB/1].

Hayat: “değişik insanların bir arada bulunup birbirlerinin kültürlerinden etkilenip o yeni gördükleri kültürleri eve döndüklerinde aile ve çevresindekilere anlatarak yeni şeyler kazandırır” [B/SB/3].

Hayat: “okulda birey akranlarıyla sosyal ilişkiler kurup gerçek hayatta karşılaşacağı sorunların ufak tefek örnekleriyle karşılaşır” [B/FB/4].

İstanbul: “farklıdır... çeşit çeşit insanlarla karşılaşılır kalabalığın içinde düşündürür sevdiren yaşatır” [B/SÖ/2].

Otel: “otelde de hiç tanımadığımız insanlarla karşılaşsınız herkesin farklı olduğunu ve onlarla aynı çatı altında zaman geçirirsiniz” [E/MÖ/4].

Otobüs durağı: “birçok şeye şahit olursunuz durakta bekleyenlerin belli bir amacı vardır. O amaca ulaşmak için kar yağmur çamur demeden her gün aynı saatte orda olursunuz” [E/SÖ/3].

Toplum: “toplum içinde bir çok farklı olan insanı barındırır.... Dili, dini ırkı cinsiyeti farklı kişilerden oluşmuştur....” [E/SB/3].

Toplum: “okuldaki arkadaşlarımız farklı özelliklerde farklı kişiliklerdedir. Fakat hepsiyle dostça yakın ilişkiler kurabiliriz” [E/FB/4].

Gökkuşak: “okulda birbirinden farklı birçok yerden gelen insan topluluğudur. Gökkuşak birçok rengi barındırdığı gibi okul da birçok karakter ve yapıyı barındırır” [E/SÖ/1].

Yarış Ortam Olarak Okul

Okulu bir yarış ortamı olarak gören öğretmen adaylarının geliştirdiği metaforlar Engelli Koşu, Hipodrom, İddia Bayisi, Yarışma Programı'dır. Bu dört metafor toplam 7 katılımcı tarafından geliştirilmekle birlikte en fazla yarış pisti metaforu 3 katılımcı tarafından belirlenmiştir. Bu metaforların öğretmen adayları tarafından kullanılma gerekçeleri aşağıda verilmiştir.

Hipodrom: “...sayısız sınavların yapıldığı yarış alanıdır. Ödülü almak için rakiplerini geride bırakmaktan başka şansın yoktur” [B/OÖ/4].

Yarışma programı: “rekabet ortamında yarışan yarışmacıları vardır. Paylaşım işbirliği gibi özellikleri yok eder. Yarışmanın kesin galibi vardır” [B/MÖ/4].

İddia bayisi: “iddia bayisinde sürekli geçmiş maçlara bağlı kalarak bugünkü maçlar üzerine tahminlerde bulunuruz. Okulda da aynı şekilde geleceğe yönelik tahminlerle bir şeyler tuturmaya çalışırız” [E/OÖ/1].

Engelli koşu: “aştığımız her engelden sonra karşımıza yeni ve daha büyük engeller çıkar ve bu engeller hiç bitmez” [B/SB/1].

Eğlendirici Bir Ortam Olarak Okul

Okulu eğlendirici bir ortam olarak gören öğretmen adaylarının Çikolata, Deniz, Oyun Bahçesi, Seyahat, Sinema ve Tiyatro metaforlarını ürettikleri saptanmıştır. Bu metaforların öğretmen adayları tarafından kullanılma gerekçeleri aşağıda verilmiştir.

Çikolata: “çikolata yediğimiz zaman onun tatlı tadı insanı mutlu eder. Başka diyarlara başka tatlılara götürür” [B/SÖ/1].

Deniz: “bazen avlanmaya bazen yüzmeye gidersin sahilinde güneşlenirsin. Denizde su altına çok farklı dünyalara tanık olursun. Kısacası eğlenmek için sayısız sebep vardır” [E/MÖ/3].

Oyun bahçesi: “insanların bir arada hem eğlenip hem de bir şeyler öğreneceği bir ortamdır. O bahçede yer alan rengarenk çiçeklerle olmaktan keyif alınan eğlenceli bir yer” [B/SÖ/4].

Seyahat: “seyahat ederken birçok güzelliklerle karşılaşırız. Seyahat esnasında her şeyi geride bırakır anın tadını çıkarırız” [B/SÖ/2].

Sinema: “bir film izlerken zamanın nasıl geçtiğini anlamazsın. Filmdeki mekanlar karakterler replikler insanı ayrı dünyalara götürür. Yaşamına hepsi ayrı bir güzellik katar” [B/OÖ/2].

Tiyatro: “her derste ayrı bir rol alırsın sınıf önünde alkışlandığında veya takdir gördüğünde dünyalar senin olur” [B/SÖ/1].

Biçimlendirici Bir Ortam Olarak Okul

Öğretmen adaylarının biçimlendirici bir ortam olarak okul kavramına ilişkin ürettikleri metaforlar Fabrika, İnşaat, Marangoz, Mutfak, Zımpara ve Sınav’dır. Katılımcılar tarafından üretilen 6 metafordan en fazla fabrika metaforun 29 katılımcı tarafından algılandığı tespit edilmiştir. Bu metaforların öğretmen adayları tarafından kullanılma gerekçeleri aşağıda verilmiştir.

Fabrika: “nasıl ki bir fabrikaya ham madde alınarak işlendikten sonra işe yarıyorsa okul da böyledir. Çocuklar ham madde olarak okula girer ve fabrika çalışanları sayesinde değerli hale gelir” [E/SB/2].

Fabrika: “okul işlenmemiş olan öğrencileri topluma ve insanlığa kazandırmak için fabrika gibi çalışır” [E/MÖ/2].

İnşaat: “okul bir inşaatın temeli gibi düşünülebilir. Eğer temel iyi inşa edilirse bina sağlam olur. Aksi takdirde bina çöker” [B/SÖ/1].

Marangoz: “öğrenciyi tahta gibi düşünersek okullar da tıpkı marangoz gibi öğrenciye şekil verir” [E/SB/1].

Mutfak: “bir evin mutfağına malzemeler gelir bunlar bir aşçı tarafından doğranır, kavrulur ağız tadına uygun bir şekilde servis yapılarak hazırlanır” [E/SÖ/3].

Sınav: “okulun her alanı sınavdır. Sınavlara göre bir yerlere gelirsiniz. Eğer bir şey olacaksanız bu sınavlara göre olursunuz” [B/FB/4].

Gelişme Ortamı Olarak Okul

Asansör, Çocuk, Bahçe, Gökyüzü, Fidan, Gelecek, İlk Adım, Kumbara, Medeniyet, Merdiven, Tarla ve Tohum olmak üzere on iki metaforun üretildiği gelişme kategorisinde en fazla gelecek metaforu 17 katılımcı tarafından üretilmiştir. Bu metaforların öğretmen adayları tarafından kullanılma gerekçeleri aşağıda verilmiştir.

Asansör: “bireyin ruhunu sosyalliğini davranışlarını bilgisini aşağı tuşu olmayan asansör gibi yükseltir” [E/SÖ/1].

Bahçe: “bir bahçede yetişecek olan çiçekler bahçıvanın özverisi ile zamanla büyür ve etrafa hoş kokular yayar” [B/SÖ/1].

Fidan: “nasıl ki fidanı iyi besler büyütürsen toprağa daha iyi sarılır ve daha güçlü köke sahip bir ağaca dönüşürse okulda aynı şekilde yetiştirdiği öğrenciler sayesinde geleceğe uzanır” [E/FB/3].

Gökyüzü: “gökyüzünü ucu bucağı olmayan bir sonsuzluktur. Gücünüz yettiği ölçüde daha yükseklere çıkabilirsiniz. Okulda gökyüzü gibi sizin daha yükseklere çıkmanızı sağlar” [E/SÖ/3].

İlk adım: “okul öğrencinin hayata attığı ilk adımdır. İlk adım her zaman çok önemlidir. İlk adım olmadan ikinci adımı atamazsınız. Bundan sonraki adımlarınızın nasıl olacağını büyük ölçüde ilk adımınız belirler” [B/FÖ/1].

Kumbara: “her gün yeni bir şeyler öğreniriz. Tıpkı bir kumbara gibi üzerine her gün bir miktar bilgi eklenir” [B/SB/1].

Merdiven: “ulaşmak istediğimiz bir nesneye merdiven kullanarak ulaşırız. Elimizle uzanamayacağımız yükseklikteki bir eşyayı merdiven sayesinde elde edebiliriz” [B/OÖ/2].

Şehir: “köyler zamanla gelişerek önce kasaba sonra ilçe sonra şehirleşirler. Şehirleştikçe istediğiniz her şeye ulaşabilirsiniz. Okul da şehir gibi istediğiniz hemen her şeyi size sunarak kendinizi gerçekleştirmenize yardımcı olur” [B/SÖ/3].

Tarla: “tarlaya atılan tohum filizlenerek gelecek nesillere meyvelerini sunar. Tarla ne kadar bakımlıysa tohumdan o kadar verim alırsınız” [B/MÖ/1].

Otorite Ortamı Olarak Okul

Askeri Birlik, Çin Seddi, Devlet, Diktatörlük, Disiplin ve Kalıp metaforları otorite ortamı olarak okul kategorisinde yer almaktadır. Bu metaforların öğretmen adayları tarafından kullanılma gerekçeleri aşağıda verilmiştir.

Askeri birlik: “ast üst ilişkisinin baskın olduğu öğrencilere emirlerin verildiği yerdir” [E/SB/4].

Devlet: “devlet eliyle kuralların nasıl yaşanması gerektiğinin öğretildiği istemesen de mecburi olarak gittiğin yerdir. Ne olmanı istiyorlarsa o olursun” [B/OÖ/4].

Diktatörlük: “devletin kurmuş olduğu sistemin bireylerde aynı davranışları elde edebilmesi için kurmuş oldukları kurumlardır” [E/MÖ/2].

Disiplin: “öğrencileri belli bir düzen içerisinde barındırır. Belli kuralları vardır. Belli saatlerde gelir belli saatlerde gidersin” [B/SB/3].

Kalıp: “her insanı belli bir kalıba sokmaya çalışır. İstesen de çok farklı olmana izin vermez. Seni koyduğu kalıbın şeklini almak zorundasın” [E/OÖ/4].

Güven Verici Bir Ortam Olarak Okul

Aile/Ev/Yuva, Akvaryum, Ana Kucağı, Anahtar, Arkadaş, Cennet, Ekmek Teknesi, Hastane, Hazine, Kaban ve Vatan metaforları katılımcılar tarafından üretilmiştir. 188 katılımcı Aile/Ev/Yuva metaforunu üretmiştir. Bu metaforların gerekçeleri içerik olarak benzer açıklamalara değinildiğinden birlikte ele alınmıştır. Bu metaforların öğretmen adayları tarafından kullanılma gerekçeleri aşağıda verilmiştir.

Aile: “kendimi sadece evim ile okulumda güvende hissederim. Bilirim ki evde beni bekleyen kardeşlerim okulumda da arkadaşlarım vardır” [B/SÖ/3].

Aile: “okul ailenin çocuklarını kötülerden ve kötülüklerden koruduğu gibi bizleri korur” [E/MÖ/4].

Ev: “sevginin saygının hoşgörünün olduğu gitmekten huzur duyduğum kendimi güvende hissettiğim yerdir” [B/SB/2].

Yuva: “aileden sonra çocuğun sıcaklık ve güven duyacağı ilk yerdir... Geleceğe emin adımlar atılmasını sağlar” [B/SÖ/4].

Yuva: “okul çocukların gelişimini hatta hayatlarının çok büyük bir kısmını geçtiği yerdir” [B/FÖ/4].

Ana kucağı: “ana kucağındaki bebeğin sağlıklı bir şekilde gelişmesi büyümesi için annenin ona gözü gibi bakması... anne yokken bebeğin ağlaması... annesine olan güveninden kaynaklanır... Okula da böyle bir güvenle gideriz” [B/OÖ/3].

Anahtar: “okul insanların geleceklerine açılan kapının anahtarıdır. Eğer bu anahtar olmazsa geleceğe güvenle bakamazsın belirsizliklerle karşı karşıya kalırsın” [B/FB/4].

Arkadaş: “yaşantının önemli anlarında ailene bile anlatamayacağın pek çok olayı arkadaşlarınla paylaşıp ve onlarla sorunların üstesinden sırt sırta vererek gelebilirsin” [E/SB/1].

Cennet: “cennet her şeyin istediğimiz gibi olacağı bir yer olarak anlatılır. Hiçbir kötünün de giremeyeceği bu yüzden de hiçbir kötülüğün yer alamayacağı bir yerdir” [B/OÖ/2].

Ekmek teknesi: “hem maddi hem de manevi olarak insanlara belli standartlar sağlayarak geleceğe güvenle bakmamızı sağlar” [B/SB/4].

Bilgi Sağlayıcı Bir Ortam Olarak Okul

Ağaç, Alışveriş Merkezi, Banka, Beyin, Güneş, Irmak, Keşif, Kitap, Laboratuvar, Saat, Süt Anne ve Şırınga metaforları bilgi sağlayıcı olarak okul kategorisinde yer almıştır. Katılımcılar tarafından en fazla üretilen metaforlar; güneş (17) ve beyin (15) metaforlarıdır. Bu metaforların öğretmen adayları tarafından kullanılma gerekçeleri aşağıda verilmiştir.

Ağaç: “her dalından bir meyve toplarsınız. Topladığınız meyvelerin her biri sizi hayata hazırlar” [B/FÖ/1].

Ağaç: “her yıl farklı farklı çiçek açar, meyve verir. Ağaç fotosentez yaparak bizlere oksijen veriyorsa okulda öğrencileri çeşitli bilgilerle donatarak hayata hazırlar” [B/SB/2].

Alışveriş merkezi: “alışveriş merkezi istediğiniz her şeyin bir arada olduğu ve size farklı ürünlerin sunulduğu bir yerdir. Okulda öğretmenlerle kitaplarla bilgi ile doludur” [B/SÖ/2].

Beyin: “her türlü faaliyetimizin koordinasyon merkezi olan beyin gibi bizim hayatta karşılaştığımız her türlü olaya karşı nasıl davranmamız gerektiği konusunda bizi bilgilerle donatır” [B/SB/3].

Güneş: “dünyanın hayat kaynağıdır. Onun ışığı ve ısısı olmadan hiçbir şey olmaz. Ekinler yetişmez.... Okulunda bize sağladığı imkanlarla hayata tutunabiliriz” [B/SÖ/1].

Irmak: “ırmaklar aktıkları coğrafya üzerinde canlılık sağlar yeşile katkı sağlar geçtiği yerde verim sağlar... Okulda öyledir” [B/MÖ/1].

Keşif: “her keşif insana yeni bilgiler sağlar. Farklı dünyaları tanıma olanağı verir. Okulda da bizlere yeni bilgiler sunularak farklı dünyaları keşfetmemizi sağlar” [B/MÖ/2].

Kitap: “insanlar kitap okudukça daha fazla bilgiler edinir. Okul da kademeli olarak burada öğrenim gören öğrencilere devam ettikleri süreye bağlı olarak çeşitli bilgiler sunar” [E/SÖ/2].

Saat: “saat bizlere zaman hakkında bilgi vererek neyi ne zaman yapacağımız konusunda bilgi verir. Okulda da programlara bağlı olarak ne zaman ne tür bilgiler verileceği belirlenmiştir. Bizlerin hayata dair planlamalarımıza katkı sağlayarak yardımcı olur” [E/MÖ/3].

Sütanne: “yeni doğan bebek annesinden alamayacaklarını sütannesinden alır. Sütanne çocuğa çeşitli vitaminlerle besleyerek sağlıklı bir yapıya kavuşmasını sağlar. Okulda bizlere sunduğu çeşitli bilgilerle topluma daha sağlıklı uyum sağlamamıza katkı da bulunur” [E/OÖ/4].

Şırınga: “bilgilerin öğrencilere belli bir sıra ile aşılmasıdır. Okuldaki bilgilerde bir şırınganın içindeki ilaca benzer ilaç şırınga ile vücuda yavaş yavaş verilir” [B/OÖ/2].

TARTIŞMA

Öğretmen adaylarının algılarına göre okul kavramına ilişkin metaforların belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmada 83 adet metafor elde edilmiştir. Katılımcılar tarafından üretilen bu metaforlar vazgeçilmez, olumsuz, yönlendirici, sosyal ortam, yarış, eğlendirici, biçimlendirici, gelişme, otorite, güven verici ve bilgi sağlayıcı olmak üzere 11 kategoride toplanmıştır.

Katılımcılar tarafından en fazla metaforun üretildiği kategoriler güven verici ve bilgi sağlayıcı kategorileridir. Toplamda 11 kategori altında yer alan 83 adet metafordan 24 tanesi bu iki kategoride yer almaktadır. Ayrıca katılımcılar tarafından en çok üretilen aile 188 metaforu güven verici bir ortam olarak okul kategorisinde yer almaktadır. Bu bulgu okul kavramının öğretmen adaylarının

çoğunluğu tarafından güven verici olarak algılandığını göstermektedir. Farklı çalışma grupları üzerinde yapılan araştırmalarda da bu bulgu desteklenmektedir (Baker, 1991; Balcı, 1999; Cerit, 2006; Aydoğdu, 2008). Katılımcıların çoğu tarafından okulun güven verici olarak algılanması okul kavramına ilişkin olumlu bir imaja sahip oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmamızın dikkate değer bir bulgusu katılımcıların okula ilişkin geliştirmiş oldukları otorite (13), olumsuz (57), yarış (7) ve biçimlendirici (36) kategorilerinde yer alan metaforların toplamda 113 (%17,02); gelişme (65), yönlendirici (22), eğlendirici (19) ve vazgeçilmez (4) kategorilerinde yer alan metaforların ise 110 (%16,57) katılımcı tarafından paylaşılması gösterilebilir. Bu kategorilerin toplamda birbirine çok yakın sayıda katılımcı tarafından paylaşılması son derece önemli olduğu söylenebilir. Katılımcılardan 31'inin hapisane 29'unun fabrika metaforunu kullanmış olmaları öğretmen adaylarının okulu zorla tutuldukları, kendilerine verilen görevleri yapmak zorunda oldukları ve sürekli kendilerinden beklenen davranışları sergilemeleri gereken bir ortam olarak algıladıkları şeklinde yorumlanabilir. Oysa okul toplumunun bütün üyelerinin kendilerini her yönden rahat, güvenli ve özgür olarak hissetmeleri gerekir. Katı disiplin politikası ve uygulamalardan uzak ve esnek yapılı olan okullar, diğerlerine oranla daha başarılı ve olumlu bir okul iklimine sahiptirler. Okula ilişkin imajlar, okul ikliminin niteliği hakkında ipuçları verebilir. Bu bağlamda öğrenciler için okulda en önemli deneyim, öğretmenleriyle olumlu insani ilişkiler içinde olmalıdır. Çünkü öğrencilerin çoğu öğretmenlerini yakından tanımak, onlara karşı samimi olmak, onlarla ilişkilerinde karşılıklı dostluk ve güvenin gelişmesini arzu etmektedirler (Şişman ve Turan, 2004).

Okullarımızın en temel görevlerinden biri, öğrencilerin öğrenme istek ve heyecanlarının kaybının önlenmesi ve öğrenme motivasyonlarının en üste çıkarılmasıdır. Öğrenciler öğrenme istek ve heyecanını kaybettikçe, okulda öğrenciler için anlamsız bir hale gelmektedir. Bu aynı zamanda öğrencilerin hayattan kopuşlarının da başlangıcı olmaktadır. Şöyle etrafımızdaki okullara baktığımız zaman, öğrenciler açısından okul ve hayat giderek anlamsızlaşıyor. Sınava dayalı ve hayatın bütününe kavratmaktan uzak okul müfredatı ve okul yaşantısı, öğrencilere cazip gelmemektedir (Turan, 2007).

Katılımcılar tarafından en çok paylaşılan metaforların bulunduğu sosyal ortam kategorisinde ise 144 katılımcıdan 95'i hayat metaforunu kullanmışlardır. Okulu hayatın kendisi hayatın içinden bir kesit olarak algıladıklarını ifade etmişlerdir. Okul, hayatı bütün yönleriyle kavriyorsa, bizim hayatımıza anlam katabilir; aksi takdirde okul, sadece zamanımızın büyük kısmının tüketildiği bir yer olur (Turan, 2007). Toplumun kendisi için meydana getirdiği bütün şeyler, onun her bir bireyine okul aracılığıyla kazandırılır. Toplum en güzel fikirlerinin, kendi geleceği için işte bu sayede gerçekleşeceğine inanır (Dewey, 2008). Dünyada okul ve eğitime ilişkin olarak bazı eleştiriler gündeme gelmekte, bir yandan okullar, modernitenin ürettiği bir kültür üretme ve aktarma aracı, diğer yandan da

resmi ideolojinin üretildiği ve aktarıldığı yerler olarak görülmektedir. Genel olarak çağcıl okullar, bürokratik değerlere göre biçimlenmiş, çocukların yaşama ve yaşamdaki rollere hazırlandıkları yerler olarak görülmektedir (Şişman, 2002b).

Öğretmen adaylarının okul kavramına ilişkin geliştirmiş oldukları metaforlar onların ileride görev alacakları kurumlara bakış açılarını açıklama ve anlamada önemli veri kaynağı olarak görülmelidir. Çalışacakları kuruma yönelik algıları onların ilerideki öğretmen profili algılarını da hiç şüphesiz etkileyeceğinden konunun önemini bir kat daha artırmaktadır. Bu bağlamda okulların paylaşımcı, demokratik, hayata dönük politikalarla desteklenmesi gerekmektedir. Dolayısıyla öğretmen, öğrenci, yönetici kısacası okul paydaşlarının algılarına dönük yapılan çalışmaların Milli Eğitim Bakanlığı tarafından dikkate alınması ve gereken düzenlemelerin yapılmasıyla okullara yönelik algıların daha olumlu olması sağlanabilir. Ayrıca okul kavramına ilişkin algıları belirlemeyi amaçlayan nitel çalışmaların güncel bilgi sağlama açısından, okulların gelişen ve değişen eğitim anlayışına uygun bir yapı kazanmasında etkili olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Ada, Ş. ve Küçükali, R. (2009). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aydın, M. (2005). *Eğitim yönetimi*. Ankara: Hatipoğlu Yayınları.
- Aydoğdu, E., 2008, 'İlköğretim okullarındaki öğrenci ve öğretmenlerin sahip oldukları okul algıları ile ideal okul algılarının metaforlar yardımıyla analizi', Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Baker P.J. (1991). Metaphors of mindful engagement and a vision of better schools. *Educational Leadership*, 48(6), 32-35.
- Balay, R. (2008). Okula toplumsal katılım (Okul-çevre ilişkileri). (ed. H.B. Memduhoğlu ve K. Yılmaz) *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*. Ankara: Pegem A Akademi.
- Balcı, A. (2007). *Etkili okul okul geliştirme kuram uygulama ve araştırma*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Balcı A. (1992). Eğitim örgütlerine yeni bakış açıları: kuram-araştırma ilişkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 24(1-2), 27- 45.
- Balcı, A., 1999, 'Metaphorical images of school: School perceptions of students, teachers and parents from four selected schools (in Ankara)', Yayımlanmamış doktora tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Başkonuş, T., Akdal, D. ve Taşdemir, M. (2011). Ahi Evran Üniversitesi eğitim fakültesi son sınıf öğrencilerinin gelecek beklentileri. *2nd International Conference On New Trends in Education and Their Implications*. (sf.1512-1521). Antalya-Turkey.
- Cerit, Y. (2008). Öğretmen kavramı ile ilgili metaforlara ilişkin öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(4), 693-712.
- Cerit, Y. (2006). School metaphors: the view of students, teachers and administrators. *Educational Science Theory&Practice*, 6(3), 692-699.
- Çelikten, M. (2006). Kültür ve öğretmen metaforları. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 269-283.
- Dewey, J. (2008). *Okul ve toplum*. (Çev. H. A. Başman). Ankara: Pegem A Akademi.
- Hoy, W.K. and Miskel, C.G. (2010). Educational administration theory, research and practice. (Çev. Ed. S. Turan). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Illich, I. (2005). *Okulsuz toplum*. (Çev. M. Özay). İstanbul: Şule Yayınları.
- Inbar, D. (1996). The free educational prison: metaphors and images. *Educational Research*, 38(1), 77-92.
- Levine, P.M. (2005). Metaphors and images of classrooms. *Kappa Delta Pi Record*, 41(4), 172-175.
- Martinez, M. A, Saulea, N. and Huber, G. L. (2001). Metaphors as blueprints of thinking about teaching and learning. *Teaching and Teacher Education*, 17, 965-977.
- Özdemir, S. (2000). *Eğitimde örgütsel yenileşme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Saban, A (2009). Öğretmen adaylarının öğrenci kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 281-326.
- Saban, A. (2004). Giriş düzeyindeki sınıf öğretmeni adaylarının “öğretmen” kavramına ilişkin ileri sürdükleri metaforlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 131-155.
- Saban, A., Kocbeker, B.N. ve Saban, A. (2006). An investigation of the concept of teacher among prospective teachers through metaphor analysis. *Educational Sciences: Theory&Practice*, 6(2), 509-522.
- Senemoğlu, N. (2005). *Gelişim öğrenme ve öğretim: Kuramdan uygulamaya*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Şişman, M. (2002a). *Örgütler ve kültürler*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Şişman, M. (2002b). *Eğitimde mükemmellik arayışı etkili okullar*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Şişman, M. (2007). Toplumsal bir aktör müsünüz? (Açıkalın, A., Şişman, M. ve Turan, S.). *Bir insan olarak okul müdürü*. Ankara: Pegem A Yayıncılık, sf.38-56.
- Şişman, M. ve Taşdemir, İ. (2008). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Şişman, M. ve Turan, S. (2004). Eğitim ve okul yönetimi. (ed. Y. Özden). *Eğitim ve okul yöneticiliği el kitabı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık, sf.99-146.
- Taşdemir, M. ve Taşdemir, A. (2011a). İlköğretim programı üzerine öğretmen metaforları. *2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications*. (sf.795-809). Antalya-Turkey.
- Taşdemir, A. ve Taşdemir, M. (2011b). Öğretmenlik ve öğretim süreci üzerine öğretmen metaforları. *2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications*. (sf.785-794). Antalya-Turkey.
- Töremen, F. (2001). *Öğrenen okul*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Turan, S. (2007). İşini bil okuluna sahip ol (Açıkalın, A., Şişman, M. ve Turan, S.). *Bir insan olarak okul müdürü*. Ankara: Pegem A Yayıncılık, sf.81-100.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yob, I.M. (2003). Thinking constructively with metaphors. *Studies in Philosophy and Education*, 22, 127-138.

SUMMARY

The place called school can be identified as an organization by some people; an enterprise by some; a family by some; and a community of people by some. Here, when based on the last definition, school is a group of people above all (Şişman, 2007).

School's roles and responsibilities, which have changed over time, have affected the viewpoints regarding its existence (Illich, 2005; Balcı, 2007; Şişman, 2002a). Accordingly, it can be asserted that these have also caused a number of changes in the perceptions of teachers, students, parents, administrators, etc. who are located in the close and distant environments that school addresses. It is accepted that metaphors, which are defined as one of the most powerful mental instruments that structure, direct and control our thoughts regarding the formation and process of events, are effective in explaining this condition (Saban vd., 2006).

The word 'metaphor' derives from the Greek word *metaphora* which is composed of *meta* (change) and *pherein* (to carry) (Levine, 2005). Metaphor should be considered an association, a symbol regarding the concept in question, not the concept itself (Yob, 2003). That is because metaphors are the expressions of similarities between the information acquired by the individual (Senemoğlu, 2007).

This study has been conducted with the participation of 700 teacher candidates who study in five different program types (Pre-school, Science, Elementary Education Mathematics, Social Sciences and Classroom Teaching) in the Department of Elementary Education at Faculty of Education, Atatürk University in 2010-2011 academic year. 46 of these participants have been removed from the study group since they have developed empty or invalid metaphors.

The analysis of the data obtained from teacher candidates is composed of the stages, namely identifying and eliminating, classifying the metaphors, developing categories, providing validity and reliability, and calculating frequencies respectively (Çelikten, 2006; Aydoğdu, 2008; Saban, 2009). Moreover, abbreviations have been used in the information regarding the developed metaphors in order to make the analysis of the data more convenient. In this regard, 'Pre-school' has been coded as (PS); 'Science' has been coded as (S); 'Elementary Education Mathematics' has been coded as (EM); 'Social Sciences' has been coded as (SS); 'Classroom Teaching' has been coded as (CT); 'Male' has been coded as (M); 'Female' has been coded as (F); 'First-Year' has been coded as (1); 'Second-Year' has been coded as (2); 'Third-Year' has been coded as (3); and 'Fourth-Year' has been coded as (4). For instance, a metaphor is expressed as F/CT/3 if it has been developed by a female teacher candidate who is in her third-year in the department of classroom teaching.

A total of 83 metaphors have been detected regarding the concept of 'school' based on the perceptions of the teacher candidates. Among the developed metaphors, 53 have been developed by Classroom Teaching teacher candidates; 32 have been developed by Pre-school teacher candidates; 31 have been developed by Science teacher candidates; 45 have been developed by Elementary Education Mathematics teacher candidates; and 41 have been developed by Social Sciences teacher candidates.

83 metaphors have been obtained in the study which has been conducted to identify the metaphors regarding the concept of 'school' based on the perceptions of the teacher candidates. These metaphors developed by the participants have been classified under 11 categories, namely *indispensable*, *negative*, *directing*, *social environment*, *race*, *entertaining*, *formative*, *development*, *authority*, *reassuring* and *informative*.

Reassuring and informative categories are the ones in which participants have developed the most metaphors. 24 of 83 metaphors, which are classified under a total of 11 categories, fall under these two categories. Moreover, family metaphor (188), which has been developed by the participants the most, falls under the school category as a reassuring environment. This finding shows that concept of 'school' is perceived as reassuring by the majority of the teacher candidates. This finding is also supported in the researches conducted on different study groups (Baker, 1991; Balcı, 1999; Cerit, 2006; Aydoğdu, 2008). The fact that 'school' has been perceived as reassuring by the majority of the participants can be interpreted that the participants have a positive notion regarding the concept of 'school'.

A noteworthy finding of the research is that the metaphors developed by the participants regarding the school in authority (13), negative (57), race (7) and formative (36) categories are shared by 113 (17.02%) participants while the metaphors developed by the participants regarding the school in development (65), directing (22), entertaining (36) and dispensable (4) categories are shared by 110 (16.57%) participants. It can be considered extremely significant that these categories have been shared by a very close number of participants in total. The fact that 31 participants have used prison metaphor and 29 participants have used factory metaphor can be interpreted that teacher candidates perceive school as an environment where they are held against their will; where they have to do the tasks given to them; and where they constantly have to perform the behaviors that are expected from them.

Metaphors developed by the teacher candidates regarding the concept of 'school' should be seen as an important data source in explaining and understanding their viewpoints on institutions where they will work in the future. Since their perceptions regarding the institutions where they will work will undoubtedly affect their teacher profile perception in the future, such perceptions increase the

importance of this issue once more. In this regard, schools should be supported with participative, democratic and life-oriented policies. Therefore, perceptions regarding the schools can be made more positive if the studies conducted on the perceptions of teachers, students, administrators, in other words, the sharers are taken into account by the Ministry of National Education, and if necessary regulations are implemented.